

ועדת הבחירות המרכזית לכנסת
لجنة الانتخابات المركزية
The Central Elections Committee

Justice Isaac Amit
Supreme court of Israel
Chairman of the Central
elections committee
to the 25th Knesset

قاضي إسحاق عميت
المحكمة العليا
رئيس لجنة الانتخابات
المركزية للكنيست 25

השופט יצחק עמית
בית המשפט העליון
יושב ראש ועדת הבחירות
המרכזית לכנסת ה-25

מב"כ 2/25

העותרת: הליכוד, תנועה לאומית ליברלית

נגד

- המשיבים:
1. דרכנו – יוצאים לפעולה (חל"צ)
 2. יש עתיד בראשות יאיר לפיד
 3. המחנה הממלכתי בהנהגת בני גנץ לראשות הממשלה
 4. מפלגת העבודה בראשות מרב מיכאלי
 5. הבית היהודי בראשות איילת שקד
 6. ישראל ביתנו בראשות אביגדור ליברמן
 7. מרצ השמאל של ישראל בראשות זהבה גלאון
 8. הרשימה הערבית המאוחדת (רע"ם)
 9. החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון (חד"ש), התנועה הערבית להתחדשות (תע"ל) בראשות איימן עודה ואחמד טיבי
 10. בל"ד – אלתג'מוע אלווטני אלדמוקרטי בראשות סמי אבו שחאדה
 11. היועצת המשפטית לממשלה
 12. מבקר המדינה

עתירה לצווים לפי סעיף 10ג(יז) לחוק מימון מפלגות, התשל"ג-1973

- בשם העותרת:
- בשם המשיבה 1: עו"ד אבי הלוי; עו"ד ניבה הלוי
- בשם המשיבה 2: עו"ד גלעד שר; עו"ד עידו בלום; עו"ד איתן טוקר
- בשם המשיבה 3: עו"ד עודד גזית
- בשם המשיבה 4: עו"ד ערן מרינברג
- בשם המשיבה 5: עו"ד עומרי שגב
- בשם המשיבה 7: עו"ד עמיחי ויינברגר; עו"ד עדי סדינסקי לוי
- בשם המשיבה 11: עו"ד אורי הברמן
- בשם המשיבה 12: עו"ד מיטל בוכמן-שינדל
- בשם המשיבה 12: עו"ד יצחק בקר

החלטה

עתירה לאסור על "דרכנו – יוצאים לפעולה" (להלן: **דרכנו**) להפר את סעיף 10ג לחוק מימון מפלגות, התשל"ג-1973 (להלן: **חוק מימון מפלגות** או **החוק**). סעיף זה מטיל מגבלות שונות על "גוף פעיל בבחירות". נטען כי מדובר בגוף שמקיים "פעילות בחירות", כהגדרתה בסעיף 1 לחוק מימון מפלגות, בהיקף כספי מסוים. העותרת, מפלגת הליכוד (להלן: **הליכוד**), טוענת בעיקר שדרכנו פועלת לטובת "גוש" המפלגות שמתנגדות לליכוד ולעומד בראשו, ח"כ בנימין נתניהו (להלן: **נתניהו**).

מבוא

1. אך לאחרונה עמדתי על יסודות ההסדרים בדבר גוף פעיל בבחירות במב"כ 1/25 **יש עתיד** – **בראשות יאיר לפיד נ' ערוץ יהודי ישראלי בע"מ** (13.10.2022) (להלן: **עניין ערוץ 14**). בקצרה אציין שחוק מימון מפלגות מסדיר, בין היתר, את ההיבטים הכספיים של פעילות פוליטית במפלגות ובגופים חוץ-מפלגתיים מסוימים. גוף שמבצע "פעילות בחירות" בסכום שקבוע בחוק (כיום – למעלה מ-104,500 ש"ח), נדרש להירשם אצל מבקר המדינה, וחלות עליו דרישות שונות שמנויות בסעיף 10ג לחוק. מהי אותה פעילות בחירות? סעיף 1 לחוק קובע ארבע חלופות לכך:

"פעילות בחירות" – אחת או יותר מהפעילויות המנויות להלן שבוצעה שלא בידי מפלגה או גוף הקשור לסיעה:

- (1) יצירת מאגר מידע ובו פרטים מזהים של בוחרים בבחירות לכנסת לצד מידע בדבר כוונות ההצבעה שלהם בבחירות, לשם ביצוע הפעילויות האמורות בפסקאות (2) עד (4) שלהלן, ושלא לשם מכירתו למפלגה;
- (2) הסעת בוחרים ביום הבחירות לכנסת, שלא לפי חוק ושלא בתמורה מלאה, לשם הבטחת הצבעתם בשל כוונות ההצבעה שלהם בבחירות;
- (3) פנייה ישירה בתקופת הבחירות לבוחרים בעלי עמדות פוליטיות מסוימות שמטרתה להשפיע עליהם להצביע בעד רשימת מועמדים מסוימת או להימנע מלהצביע בעד רשימת מועמדים מסוימת;
- (4) תעמולה באמצעות מודעות פרסום, שמטרתה להשפיע על בוחרים להצביע בעד רשימת מועמדים מסוימת או להימנע מלהצביע בעד רשימת מועמדים מסוימת.

2. אין זו עתירה ראשונה בעניין דרכנו. למעשה, בכל מערכת בחירות מאז שנחקק סעיף 10ג לחוק (ב-2017), הוגשו עתירות בעניין, ובכל אחת ואחת מהן אנו מוצאים את הליכוד כעותרת:

א. מב"כ 1/21 **מפלגת הליכוד נ' דרכנו – יוצאים לפעולה (חל"צ)** (5.4.2019) (להלן: **עניין דרכנו 21**) – לקראת הבחירות לכנסת ה-21 נמצא שדרכנו עשתה כמה פעילויות בחירות: הקימה מאגר מידע של תומכים בהחלפת הממשלה; פנתה לבוחרים במישרין; פנתה

לבוחרים באמצעות מודעות פרסום – הכול כדי להחליף את הממשלה (שאינו עמד בראשה נתניהו). בהתאם, קבע המשנה לנשיאה השופט מלצר, שדרכנו היא גוף פעיל בבחירות. עם זאת, נוכח השיהוי שדבק בעתירה ואי הבהירות בסוגיה, החליט השופט מלצר שאין לזקוף לחובתה את פעולותיה עד אז, וההוראות בנוגע לסכום הגבוה לצורך חישוב המדרגות, הקנסות והעבירות הפליליות שבחוק, יחולו עליה כעבור יומיים מההחלטה.

דרכנו החליטה להפסיק את פעילותה עד לבחירות (שנערכו ב-9.4.2019, ארבעה ימים לאחר ההחלטה). ב-17.7.2019 היא עתרה לבית המשפט העליון נגד ההחלטה של יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית. בהסכמת הצדדים העתירה נמחקה (בג"ץ 4897/19 **דרכנו – יוצאים לפעולה (חל"צ) נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזיות לכנסות ה-21 וה-22** (23.7.2019)), ודרכנו הגישה ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית בקשה להכרעה מוקדמת בנוגע למעמדה במערכת הבחירות שהתנהלה אז.

ב. מב"כ 1/22 **תנועת דרכנו (חל"צ) נ' רשימת הליכוד** (20.8.2019) (להלן: עניין **דרכנו 22**) – עתירה זו היא אותה בקשה להכרעה מוקדמת לצורך הבחירות לכנסת ה-22. המשנה לנשיאה מלצר קבע שדרכנו פעלה במערכת הבחירות אז נגד רשימת מועמדים מסוימת וגורם פוליטי מסוים: הליכוד והעומד בראשה, נתניהו, ולכן מודעות הפרסום שלה בנושא הן בגדר "פעילות בחירות" ויש לראותה כ"גוף פעיל בבחירות". לצד זאת, מצא המשנה לנשיאה שפעולות לעידוד הצבעה של דרכנו נועדו להיות בעלות אופי שוויוני וכללי, ולכן בהיבט זה אין מדובר בפעילות בחירות. בית המשפט העליון דחה עתירה של דרכנו נגד החלטה זו, ונשיאת בית המשפט העליון דחתה את בקשתה לקיים דיון נוסף בעניין (בג"ץ 5527/19 **דרכנו – יוצאים לפעולה (חל"צ) נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזיות** (3.9.2019) (להלן: בג"ץ **דרכנו**); דנג"ץ 6142/19 **דרכנו – יוצאים לפעולה (חל"צ) נ' השופט מלצר** (3.12.2019) (להלן: דנג"ץ **דרכנו**)).

ג. מב"כ 3/23 **הליכוד – תנועה לאומית ליברלית נ' חל"צ דרכנו** (1.3.2020) (להלן: עניין **דרכנו 23**) – לפני הבחירות לכנסת ה-23 עתרה הליכוד בקשר לפעולות של דרכנו לעידוד הצבעה. השופט הנדל קבע שלא הוכח כי דרכנו מתמקדת בבעלי זכות בחירה בעלי עמדה פוליטית מסוימת. לכן לא הוכח שהיא מבצעת פעילות בחירות ושהיא גוף פעיל בבחירות.

ד. מב"כ 3/24 **הליכוד, תנועה לאומית ליברלית נ' חל"צ דרכנו** (19.3.2021) (להלן: עניין **דרכנו 24**) – לקראת הבחירות לכנסת ה-24 עתרה הליכוד נגד דרכנו וגופים נוספים (עתירה ראשונה נדחתה בשל העדר פנייה מוקדמת. מב"כ 2/24 **הליכוד, תנועה לאומית ליברלית נ' חל"צ דרכנו** (12.3.2021) (להלן: עניין **הליכוד**)). השופט פוגלמן קבע שלא הוכחה הפרה של סעיף 10ג לחוק מצד איזה מהגופים המשיבים (אעיר שהטענות כלפי דרכנו לא עמדו במוקד העתירה שם).

3. לאחר שפירטתי את הרקע העובדתי שקדם למערכת בחירות זו, אעבור לעתירה שלפניי, שהוגשה לקראת הבחירות לכנסת ה-25.

טענות הצדדים

4. הליכוד טוענת שדרכנו היא "תנועת שמאל פוליטית ... שמטרתה למנוע מגוש נתניהו להקים ממשלה בראשותו". כך נלמד, לפי הנטען, מזהות העומדים בראשה, מתוכן פעילותה ומתוכן השידורים בערוץ המקוון דמוקרטי TV שהיא מפעילה. לכן, גורסת הליכוד, כל בוחר סביר יראה בפעילות של כולנו פעילות לעידוד הצבעה לטובת מפלגות שמתנגדות לנתניהו. לטענת הליכוד, דרכנו מבצעת "פעילות בחירות" בכל אחת מהחלופות שמנויות בסעיף 1 לחוק מימון מפלגות.

ראשית, היא יצרה מאגר מידע של "תומכים", והם מקבלים ממנה פרסומים ישירים שונים של תעמולת בחירות; הואיל ודרכנו היא תנועת שמאל לא סביר שתומכי ימין ונתניהו הצטרפו למאגר זה; ולכן כוונות ההצבעה של הרשומים במאגר ברורות.

שנית, דרכנו הקימה מערך הסעות לפעולות מחאה, והוא ישמש אותה גם להסעת קבוצות להצבעה בבחירות לכנסת ה-25.

שלישית, פעילי דרכנו עוברים "מדלת לדלת" כדי להסביר את עמדותיהם, וזו "פנייה ישירה" במטרה לשכנע להצביע למפלגות מגוש מסוים.

רביעית, דרכנו פרסמה באתר שלה במרשתת ובעמוד הפייסבוק שלה מודעות תעמולת בחירות ובהן השוואה בין אמירות של חברי כנסת מ"גוש נתניהו" לאמירות של חברי כנסת ב"גוש לפיד והמפלגות הערביות" – ולצידן המילה "תבחרו"; וכן מודעות תעמולת בחירות נוספות. נוסף על כך, דרכנו קראה להגיע לצילום סרטון להשקת קמפיין לעידוד הצבעה, ובו יונפו שלטי תעמולה – וגם בכך יש משום תעמולת בחירות.

על כל אלו מוסיפה הליכוד שהיקף הפעילות הכספית של דרכנו עולה בהרבה על הסכום הקבוע בסעיף 10ג(א) לחוק מימון מפלגות (ואף על הסכום המוגבר שמופיע בסעיף 10ג(ג), ושנפקותו היא דרישות נוספות מהגוף הפעיל בבחירות).

5. דרכנו מבקשת לדחות את העתירה הן על הסף, הן לגופה. דחייה על הסף משלושה טעמים: ראשית, שיהיו ומעשה עשוי – מאחר שאירוע השקת פעילות עידוד ההצבעה (ביום 28.9.2022) חלף עוד במועד הגשת העתירה (29.9.2022); שנית, העדר פנייה מוקדמת – על שהליכוד הקדימה לעתירה פנייה קצרה ולא מפורטת, שאין בה יישום מהותי של דרישת הפנייה המוקדמת; שלישית, אי צירוף משיבים רלוונטיים – על שהליכוד לא פירטה ברשימת המשיבים את כל הרשימות שמתמודדות בבחירות, אלא רק את חלקן.

לגוף העניין טוענת דרכנו כי אין "גושים" כגרסת הליכוד, כי פעילותה אינה מכוונת לעידוד הצבעה של ציבור מסוים אלא של כלל הציבור, וכי הליכוד לא סיפקה ראיות של ממש לטענותיה – אדרבה, חלקן שגויות בתכלית. אשר לחלופות השונות של "פעילות בחירות", דרכנו מכחישה שאיזו מהן מתקיימת לגביה. ראשית, מאגר המידע שלה אינו כולל נתונים על כוונות הצבעה של בוחרים. שנית, היא לא הסיעה, ואינה מתכוונת להסיע, בוחרים לקלפיות. שלישית, היא מעודדת הצבעה – באתר האינטרנט שלה ובשלטים על גשרים – באופן כללי ובכל הארץ, ואין במעשיה משום פנייה ישירה לבוחרים בעלי עמדה פוליטית מסוימת; והיא ופעיליה לא יעברו "מדלת לדלת" ביום הבחירות. רביעית, היא אינה מבצעת תעמולת בחירות בעד רשימה פלונית (או רשימה כלשהי ב"גוש" פלוני) או נגד רשימה אלמונית (או רשימה כלשהי ב"גוש" אלמוני).

6. העותרת ציינה ברשימת המשיבים לעתירה את כל הסיעות שהיא רואה בהן חברות ב"גוש לפיד והסיעות הערביות". לשם הקיצור, את שמות כל הסיעות אביא בהחלטה זו בשמן המקובל בקרב הציבור הרחב.

המשיבה 2, רשימת יש עתיד, נמנעה מלהביע עמדה, אולם הצביעה על ניגוד, לטענתה, בין עמדות הליכוד כאן ובעניין **ערוץ 14**, המשיבה 3, רשימת המחנה הממלכתי, ציינה שאין לה מידע בנושא העתירה, ולא התייחסה לטענות בה. המשיבה 4, רשימת העבודה, והמשיבה 7, רשימת מרצ, ציינו שאין להן מידע בנושא העתירה, וביקשו למחוק אותן מההליך.

המשיבה 5, רשימת הבית היהודי, הודיעה שהיא רואה עצמה חלק מגוש הימין, ושבהתאם היא מצטרפת לטענות נגד דרכנו.

המשיבות 6, 8, 9 ו-10 לא הגיבו לעתירה.

7. המשיבה 11, היועצת המשפטית לממשלה, שבה על עמדתה מהליכים קודמים שלפיה המילים "רשימת מועמדים **מסוימת**" בהגדרת "פעילות בחירות" מתייחסות לרשימה אחת בלבד. היא הפנתה גם להחלטה בעניין **דרכנו 23**, שם נקבע שדרכנו אינה מבצעת פעילות בחירות בקשר לעידוד הצבעה.

8. המשיב 12, מבקר המדינה, הסתפק גם הפעם בהבהרה שדרכנו אינה רשומה אצלו בתור גוף רשום בבחירות. כפי שציינתי בעניין **ערוץ 14** (בפסקה 15), עובדה זו מובנת מאליה, שהרי על כך נסבה העתירה, ונוכח התפקיד המרכזי של מבקר המדינה בהיבטי מימון המפלגות, דומה כי היה ראוי שיביע עמדה לגוף הדברים.

דיון והכרעה

9. כמו בעניין **ערוץ 14**, גם ההכרעה בעתירה שלפניי מתבססת על רכיבי הגדרת "פעילות בחירות", שבלעדיה אין תחולה לדרישות המיוחדות מגוף פעיל בבחירות. וכמו בעניין **ערוץ**

14, גם דין העתירה שלפניי להידחות. כך – לגוף העניין, אף שאתייחס בסוף דבריי לאחת מעילות הסף שדרכנו העלתה.

גוף פעיל בבחירות

10. כאמור, הליכוד עתרה לראות בדרכנו גוף פעיל בבחירות בשל כל אחת מהחלופות של "פעילות בחירות". לנוחות הקורא אביא שוב את ההגדרה של מושג זה:

"פעילות בחירות" – אחת או יותר מהפעילויות המנויות להלן שבוצעה שלא בידי מפלגה או גוף הקשור לסיעה:

(1) יצירת מאגר מידע ובו פרטים מזהים של בוחרים בבחירות לכנסת לצד מידע בדבר כוונות ההצבעה שלהם בבחירות, לשם ביצוע הפעילויות האמורות בפסקאות (2) עד (4) שלהלן, ושלא לשם מכירתו למפלגה;

(2) הסעת בוחרים ביום הבחירות לכנסת, שלא לפי חוק ושלא בתמורה מלאה, לשם הבטחת הצבעתם בשל כוונות ההצבעה שלהם בבחירות;

(3) פנייה ישירה בתקופת הבחירות לבוחרים בעלי עמדות פוליטיות מסוימות שמטרתה להשפיע עליהם להצביע בעד רשימת מועמדים מסוימת או להימנע מלהצביע בעד רשימת מועמדים מסוימת;

(4) תעמולה באמצעות מודעות פרסום, שמטרתה להשפיע על בוחרים להצביע בעד רשימת מועמדים מסוימת או להימנע מלהצביע בעד רשימת מועמדים מסוימת.

11. בבסיס ההסדר בדבר גוף פעיל בבחירות עומדות כמה תכליות:

"ראשית, המחוקק ביקש, כאמור, למנוע מגורמים 'חיצוניים' לפוליטיקה הממסדית 'לעקוף' את המגבלות שחלות על גופים פוליטיים 'רשמיים'. שנית, החוק בא לקדם שקיפות בנוגע לפעילות בחירות מאורגנת וממומנת... שלישית, יש בחוק כדי לחזק ולהגביר את השוויון בין רשימות המועמדים באמצעות הגבלת סכום הפעילות הכספית האמורה. רביעית, ועוד טרם תיקון 35 לחוק, שמירה על חופש הביטוי הפוליטי" (עניין ערוץ 14, בפסקה 7).

מבין תכליות אלו אבקש להזכיר כאן במיוחד את השוויון בין רשימות המועמדים. פעילות פוליטית לא "ממסדית" שפוגעת בשוויון בין הרשימות, מנוגדת לתכליות חוק מימון מפלגות בכלל (בג"ץ 10451/08 **סיעת קדימה בכנסת נ' יושבת ראש הכנסת**, פסקה 39 (23.2.2011)), וההסדר בנוגע לגוף פעיל בבחירות בפרט. היא פוגעת גם בציווי החוקתי שלפיו "הכנסת תיבחר בבחירות... שוות" (סעיף 4 לחוק-יסוד: הכנסת. ראו למשל בג"ץ 98/69 **ברגמן נ' שר האוצר**, פ"ד כג(1) 693 (1969); בג"ץ 3434/96 **הופנונג נ' יושב-ראש הכנסת**, פ"ד נ(3) 57 (1996). ראו גם בג"ץ 869/92 **זילי נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השלוש-עשרה**, פ"ד מו(2) 692, 707 (1992) (להלן: **עניין זילי**)). מנגד, פעילות פוליטית "חיצונית" שוויונית – לכאורה

אינה מנוגדת לתכליות ההסדר בנוגע לגוף פעיל בבחירות. כך עולה גם מלשון החלופות לו: חלופות (2), (3) ו-(4) עוסקות בפעילות כלפי בוחרים "בשל כוונת הצבעה שלהם", או כדי לגרום להם "להצביע בעד רשימת מועמדים מסוימת או להימנע מלהצביע בעד רשימת מועמדים מסוימת" – כלומר, לא פעילות שוויונית ונטולת פניות, אלא פעילות מכוונת הצבעה מסוימת. חלופה (1) דורשת מטרה לבצע את הפעילויות בפסקאות (2)–(4), כלומר גם בה יש יסוד של פעילות מוטת כוונת הצבעה.

לשם השוואה: לשוויון בפעילות הפוליטית, בדמות שוויון ההזדמנויות לרשימות שמתמודדות בבחירות, יש חשיבות גם בסוגיות של תעמולת בחירות (עניין זילי, בעמ' 708; תב"כ 12/15 גולדשמידט נ' נתניהו, פ"ד נה(3) 145, 151–152 (1999); תב"כ 18/19 רשימת הירוקים והצעירים נ' שידורי קשת, פסקה יא (6.1.2013); תב"כ 27/20 מפלגת עלה ירוק נ' עיתון "הארץ", פסקאות 21–30 (23.3.2015); תב"כ 13/23 ארבל נ' עיריית באקה אל-גרבייה, פסקות 7–9 (12.2.2020); תב"כ 19/24 אני ואתה – מפלגת העם הישראלית נ' עיתון ישראל היום, פסקה 8 (10.2021); תב"כ 40/24 רשימת תקווה חדשה בהנהגת גדעון סער לראשות הממשלה נ' ברדוגו, פסקאות 3–5 (21.3.2021)).

12. היבט נוסף של תכליות החוק הוא השפעתן על סוגיית הראיות להתקיימות יסודותיו. "בדרך-כלל הסעד הולך לא רק אחר הדין, אלא קודם כול אחר העובדות... כידוע, ראשית חוכמה היא, בכל עניין המובא בפני בית-משפט, להניח תשתית עובדתית ולתמוך אותה בראיות" (בג"ץ 1759/94 סרוזברג נ' שר הביטחון, פ"ד נה(1) 625, 628, 630 (1994)). נוכח הזכויות שעומדות על הפרק, חובה זו מוגברת בעתירה בעניין גוף פעיל בבחירות. כפי שקבע קודמי השופט פוגלמן, "הואיל וסעיף 10ג עלול לפגוע בחופש הביטוי הפוליטי... נדרש להוכיח את יסודותיו כראוי מבחינת איכות הראיות ומבחינת עוצמתן" (עניין דרכנו 24, בפסקה 9. ראו גם עניין ערוץ 14, בפסקה 7).

13. לאחר שסקרתי את עקרונות ההסדר המשפטי, אחיל אותם על ענייננו. מאחר שכאמור, חלופה (1) להגדרת "פעילות בחירות" דורשת גם כוונה לביצוע של הפעילויות בחלופות האחרות, אדון בחלופות האחרות לפנייה. אולם לפני כן – סוגיית הראיות.

הראיות בעתירה

14. העותרת הניחה לפני תשתית ראייתית עתירת מקורות אך דלת תוכן. פרסומים בעיתונות, עדויות (או טענות) על פעולות עבר, ניתוחים פוליטיים לפי שיטת העותרת והיסקים מהם – כולם שימשו בניסיון להוכיח שדרכנו מבצעת פעילויות בחירות שונות כדי לפגוע בעותרת וב"גוש" שלה ולהיטיב עם רשימות שמתמודדות ב"גוש" המתחרה. אולם אין בהם ראיות מבוססות, ודאי לא מן הסוג ובמידה שצריך כדי להכריז על גוף פעיל בבחירות. על פרסומים בתקשורת הזדמן לי לומר לאחרונה: "אין להפריז בחשיבותה של עיתונות עצמאית, ביקורתית

וחוקרת, אך לא כל פרסום עיתונאי, כשהוא עומד בפני עצמו וללא ראיות נוספות, יבסס עילה משפטית לקבל סעד" (תב"כ 12/25 הליכוד תנועה לאומית ליברלית נ' לפיד, פסקה 12 (6.9.2022)). ההיסק העיקרי שהליכוד ביקשה ללמוד: ש"דרכנו" ידועה בציבור בתור תנועת "שמאל", ולכן הציבור יראה בפעולותיה פעילות למען "גוש לפיד" – אינה בבחינת "ידיעה שיפוטית" והיא טעונה הוכחה. החוק אינו בוחן את כוונותיו הנסתרות של אדם, אלא את פעילותו בפועל. על כן יש לבחון את הפעילות בפועל ואת עמידתה של דרכנו בתנאי חוק מימון מפלגות. לשם הבהרה, הליכוד הביאה גם ראיות אחרות, כמו פרסומים של דרכנו, שבהן יש כוח רב יותר לברר את מצב הדברים.

חלופה (2): הסעת בוחרים

15. חלופה זו עניינה, כזכור, "הסעת בוחרים ביום הבחירות לכנסת, שלא לפי חוק ושלא בתמורה מלאה, לשם הבטחת הצבעתם בשל כוונות ההצבעה שלהם בבחירות". לטענת הליכוד, לדרכנו יש מערך הסעות לפעולות מחאה, ו"מחאה היא השתתפות של הבוחר בעשייה הפוליטית במדינה. העשייה הפוליטית המשמעותית ביותר היא ההצבעה בבחירות. ולכן אין ספק שדרכנו תשתמש במערך ההסעות שלה ליום המחאה המשמעותי – יום הבחירות". לבד מהיסק לוגי נטען זה, הליכוד לא הביאה ראיה כלשהי לטענתה. דרכנו הכחישה שימוש במערך ההסעות לצורך הסעת בוחרים, בעבר או כעת, וגיבתה זאת בתצהיר. לכן אני דוחה טענה זו מחוסר ראיות.

חלופה (3): פנייה ישירה לבוחרים

16. חלופה (3) עוסקת ב"פנייה ישירה בתקופת הבחירות לבוחרים בעלי עמדות פוליטיות מסוימות שמטרתה להשפיע עליהם להצביע בעד רשימת מועמדים מסוימת או להימנע מלהצביע בעד רשימת מועמדים מסוימת". עמדתי על היבטים מסוימים של חלופה זו בעניין ערוץ 14, בפסקאות 24–27. הליכוד טענה שפעילי דרכנו עוברים "מדלת לדלת" כדי לשכנע בוחרים להצביע, וכי פעילות זו עונה על תנאי חלופה (3).

17. אין בידי לקבל את טענות הליכוד בסוגיה זו. ראשית, דרכנו הכחישה מכול וכול שהיא או פעיליה עורכים פעילות "מדלת לדלת". הליכוד לא הביאה ראיות של ממש לטענתה, ודי בכך כדי לדחות אותה. יתר על כן, אפשר לדחות את הטענה גם מתוכה. עידוד הצבעה "מדלת לדלת" בכל הארץ הריהו פעילות לכלל הציבור. לא נטען שמדובר בפנייה ממוקדת לבוחרים שתומכים ברשימות מסוימות או בעמדות מסוימות. לא נטען שמדובר בפעילות באזורים או ביישובים מסוימים (שאולי יש בהם יתרון לרשימות פוליטיות מסוימות). המרצה כוללנית ולא מפלה של בוחרים היא פעולה שוויונית לעידוד בחירות, אין בה ניגוד לתכליות החוק, ולא עליה יש להפעיל את הוראותיו.

ועוד: פעמיים קבעו יושבי ראש ועדת הבחירות המרכזית שפעולות דרכנו לעידוד הצבעה הן שוויוניות ואינן עולות כדי "פעילות בחירות" (עניין **דרכנו 22**; עניין **דרכנו 23**). בפעם שלישית הבהירה דרכנו שפעולותיה לעידוד הצבעה יהיו שוויוניות, והליכוד לא טענה אחרת (עניין **דרכנו 24**, פסקה 1(ג)). אם הליכוד סבורה שזו הפעם השתנה אופי הפעילות של דרכנו, היה עליה להביא ראיות לדבר. כאמור, היא לא עמדה בנטל זה, ודומה שאף לא התיימרה לעשות כן.

חלופה (4): מודעות בחירות

18. חלופה זו דנה ב"תעמולה באמצעות מודעות פרסום, שמטרתה להשפיע על בוחרים להצביע בעד רשימת מועמדים מסוימת או להימנע מלהצביע בעד רשימת מועמדים מסוימת". בעניין **ערוץ 14** קבעתי בפסקאות 28–31 שתוכנית טלוויזיה ולוח שידורים אינם "מודעה". בענייננו אין מחלוקת שהובאו מודעות פרסום ממש. לפני שאדון בתוכן המודעות, יש להבהיר עניין מסוים בנוגע ל"תעמולה".

19. כידוע, המונח "תעמולת בחירות" לא הוגדר בחוק, והפסיקה היא שנתנה לו מובן באמצעות מבחן "התכלית הדומיננטית", ולפיו "יש לבחון אם, בעיני הבוחר הסביר, התכלית הדומיננטית של הפרסום מטרתה להשפיע על אופן מימוש זכות ההצבעה שלו בבחירות, או שמא יש בפרסום תכלית דומיננטית אחרת כמו תכלית חדשותית" (עניין **ערוץ 14**, בפסקה 17). לכאורה, אופן מימוש זכות ההצבעה בבחירות עשוי לכלול גם את עצם ההצבעה, כלומר לעודד הצבעה ולהניא מלהצביע עשויים להיחשב לתעמולת בחירות (לכל הפחות אם הם מכוונים להשפיע על תוצאות ההצבעה) אם הם עומדים בשאר תנאי המבחן (ראו תב"כ 37/23 פז נ' **ראש עיריית תל אביב-יפו** (28.2.2020)). הדבר מובן: שיעורי ההצבעה, בעיקר בקרב קבוצות שתומכות ברשימה פלונית או בקבוצת רשימות אלמוניות, עשויים להשפיע על תוצאות הבחירות. מכאן עשוי לנבוע ש"תעמולה באמצעות מודעות פרסום" לצורך חלופה (4) כוללת גם תעמולה שנועדה לעודד הצבעה או להניא מלהצביע באופן כללי. ולא היא. המשך החלופה מגביל את תחולתה לתעמולה "שמטרתה להשפיע על בוחרים להצביע בעד רשימת מועמדים מסוימת או להימנע מלהצביע בעד רשימת מועמדים מסוימת" – ולא לעניין עצם ההצבעה. הבהרה זו נועדה לומר שאת המודעות הנדונות יש לבחון לפי השפעתן על ההצבעה, ולא על עצם ההצבעה.

20. ומה הן אותן מודעות? הליכוד הפנתה במיוחד למודעות באתר של דרכנו שמעמידות את הצופה בפני ברירה במי לבחור על בסיס עמדות בסוגיות שונות. מאחר שתמונה שווה יותר מאלף מילים, אביא את המודעות שמופיעות באתר דרכנו (אציין שבעתירה הובאו שלוש מהן, אולם תוספת השתיים האחרות אינה משנה את מסקנתי):

<p>"מדינות דמוקרטיות יש מספיק. מה שאנחנו רוצים כאן צו מדינה יהודית"</p> <p>ח"כ מירי רגב ליכוד</p> <p>תבחרו.</p> <p>"אין דמוקרטיה בלי זכויות מיעוטים"</p> <p>זהבה גלאון מר"צ</p>	<p>"תעודדו משפחות חד מיניות ותהרסו את החברה"</p> <p>ח"כ בעלאל סמוטריץ' הציונות הדתית</p> <p>תבחרו.</p> <p>"לכל אדם באשר הוא יש זכות טבעית להתאהב, להתחתן ולהקים משפחה"</p> <p>ח"כ יוליה מלינובסקי ישראל ביתנו</p>	<p>"פתרון שתי המדינות מת, נותרנו עם פתרון המדינה האחת"</p> <p>ח"כ מיקי זוהר הליכוד</p> <p>תבחרו.</p> <p>"פתרון הסנסור בדרך של שתי מדינות לשני עמים זה קודם כל אינטרס ישראלי"</p> <p>השרה מרב מיכאלי העבודה</p>	<p>"החלום שלי הוא לפוצץ את בית המשפט העליון"</p> <p>ח"כ יצחק פינדרוס יהדות התורה</p> <p>תבחרו.</p> <p>השר גדעון סער המחנה הממלכתי</p> <p>"נגן על מערכת המשפט מופני נסיונות להרוס ולפגוע בעצמאותה"</p>	<p>"לא אקים ממשלה בלעדיו"</p> <p>ח"כ בנימין נתניהו הליכוד לח"כ איתמר בן גביר עוצמה יהודית</p> <p>תבחרו.</p> <p>"לא ניתן לקיצוניים להוביל אותנו לתהום"</p> <p>ה"מ יאיר לפיד יש עתיד</p>
--	--	---	--	---

العنوان: مجمع بن غوريون، أورشليم القدس 9195015
 هاتف: 02-6753407 / فاكس: 02-5669855
 البريد الإلكتروني: vadatb@knesset.gov.il / الموقع: bechiro.gov.il

כתובת: קריית דוד בן-גוריון, ירושלים 9195015
 טלפון: 02-6753407 / פקס: 02-5669855
 אתר האינטרנט: vadatb@knesset.gov.il / אתר האינטרנט: bechiro.gov.il

21. המסר העיקרי של חמש המודעות הללו הוא עידוד בחירה. אולם האם יש בהן, במפורש או במשתמע, מסר של הכוונת בחירה? כדי להשיב על שאלה זו יש לבחון כל מודעה על תוכנה ועל עיצובה (השוו לתב"כ 10/24 גלסברג נ' טלזר 019 שירותי תקשורת בינלאומיים בע"מ, פסקה 7 (28.1.2021)). לדוגמה, האם תיאור העמדות השונות ניטרלי או מוטה, למשל מציג עמדה מסוימת באור חיובי או שלילי? האם הסוגיה שמופיעה בה אינה שנויה באמת במחלוקת ציבורית, ולכן עצם הצגת התמיכה באחת העמדות לגביה מצד גורם מסוים מרתיע מלבחור בו? האם העיצוב מכוון את הצופה לטובת צד אחד? האם התמונה של אחד ה"משתתפים" מציגה אותו באור חיובי מחברו?

22. הערה מקדמית: עידוד ההצבעה אמור להיות לטובת "רשימה מסוימת" או נגדה. בעניין דרכנו 22 קבע המשנה לנשיאה מלצר שאין מדובר דווקא ברשימה אחת מסוימת, אלא ברשימה מוגדרת ובה זיהוי. לכן, אם התוכן עוסק גם בכמה רשימות מוגדרות ובנות זיהוי מובחן בעיני הבוחר הסביר, הוא עשוי להיחשב ל"פעילות בחירות". בג"ץ ציין שיקולים בעד פרשנות זו ונגדה, אך לבסוף נמנע מלהכריע בסוגיה. זאת, משום שיושב ראש ועדת הבחירות קבע שהפרסומים הנדונים שם מכוונים למעשה נגד רשימה אחת מסוימת, היא רשימת הליכוד (בג"ץ דרכנו). בקשה לדיון נוסף נדחתה מפני שבפסק הדין לא "נקבעה הלכה באשר לפרשנות הראויה של הביטוי 'רשימת מועמדים מסוימת'" (דנג"ץ דרכנו, בפסקה 8).

בלי להכריע בטענות הצדדים לגבי קיום "גושים" בפוליטיקה הישראלית בימינו, אציין שכל בוחר המעורה במערכת הבחירות הנוכחית נחשף לכך שהרשימות הגדולות יחסית, אלו שמיוצגות בכנסת הנוכחית או שצפויות לעבור את אחוז החסימה, טוענות שהן חברות בצבר מפלגות אחד או שני לעניין הצטרפותן לקואליציה לאחר הבחירות. לשם הנוחות, ומאחר שהצדדים השתמשו בכינויים דומים, אכנה אותם "גוש נתניהו" ו"גוש לפיד". דרכנו הציבה בכל מודעה נציגות מכל אחד מגושים אלו והקצתה לכל אחד מהם מיקום קבוע, כפי שאפרט להלן. לכן בחנתי את המודעות לפי שתי הפרשנויות האפשריות למונח "רשימה מסוימת". מסקנתי זהה לפי שתיהן, ולכן אשאיר לעת מצוא את ההכרעה בשאלה אם יש לאמץ את פרשנותו המרחיבה של השופט מלצר בעניין דרכנו 22, או לאמץ גישה מצמצמת ולפיה המילים "רשימת מועמדים מסוימת" מתייחסות לרשימה אחת בלבד, כעמדת היועצת המשפטית לממשלה. מכל מקום, מאחר שיש בחוק כדי להטיל מגבלות על חופש הביטוי הפוליטי, הרי שהספק צריך לפעול לטובת דרכנו.

23. וכעת – למודעות.

א. אפתח בעיצוב. בכל המודעות מופיע נציג "גוש נתניהו" (בתיאור של הליכוד) בצד ימין למעלה, ונציג "גוש לפיד" בצד שמאל למטה. ביניהם כתובה באלכסון המילה "תבחרו". האם המיקום משפיע על העדפת הבוחר הסביר? לא נטען לפניי דבר בסוגיה זו ולא הובאו לי ראיות על כך. למען ניקיון הדעת, דומה כי היה עדיף לגוון במיקום המופיעים במודעות.

אולם בהעדר טענה בעניין, אין בידי לקבוע שיש בכך עידוד להצביע בעד רשימה מסוימת או נגדה. נוסף על כך, כל מודעה עוסקת בנושא אחר. בוחרת עשויה להעדיף עמדה שנמצאת בצד ימין למעלה במודעה אחת, ועמדה שנמצאת בצד שמאל למטה במודעה אחרת. גם מטעם זה לא מצאתי בעניין זה, בהעדר ראיות לסתור, משום תמיכה ברשימה זו או אחרת או פגיעה בה.

ב. אעבור לתמונות נציגי הגושים. לא מצאתי קו מנחה בעניין: חלק מהמועמדים מחייכים ואחרים בפנים רציניות, אולם אין חלוקה מובהקת לפי מיקומים ו"גושים". לא ראיתי תמונה שמציגה מי מהמצולמים באור חיובי או באור שלילי. לכן אין בעניין זה כדי להביא למסקנה שהליכוד מבקשת.

ג. חמש הסוגיות במודעות: מעמד מערכת המשפט ובית המשפט העליון; פתרון שתי המדינות לסכסוך הישראלי-פלסטיני; הזכויות של משפחות של בני זוג מאותו מין; מאפייני המדינה היהודית והדמוקרטית; והשתתפות מפלגת עוצמה יהודית והעומד בראשה (איתמר בן גביר) בממשלה – כולן נמצאות על סדר היום הציבורי. כל אחת מהן עשויה להשפיע על הצבעתם של בוחרים רבים. חלקם ישקלו את כולן, חלקם את רובן, חלקם את מיעוטן או רק אחת מהן, ואחרים יעדיפו נושאים אחרים. אבל אין לומר שעצם העלאתן מציגה מי מהמצולמים כבעל דעה חריגה ביותר, עד כדי כך שהצבעה לו נראית מגוחכת – כלומר עד כדי להניא מלהצביע לו.

ד. ומכאן – לתוכן המודעות, שהוא "נתון בעל משקל רב ואף מכריע... שצריך לזכות לזרקור מרכזי בכל מקרה" (תב"כ 6/23 התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר) נ' ראש הממשלה, פסקה 3 (19.1.2020)).

בכל מודעה מופיעים ציטוטים של מועמדים בבחירות לכנסת. הציטוטים מייצגים שתי עמדות בסוגיה שעל סדר היום הציבורי. לצד כל מועמד מופיע תוארו (ראש הממשלה, השרה, ח"כ), לבד מגלאון, שאינה מכהנת היום בתפקיד ממלכתי (ואולי במובן זה דווקא יש הטיה לרעה כלפיה). ככלל, העמדות מוצגות בדרך מכובדת ולא פרובוקטיבית. עם זאת, כמה אמירות בוטות מאחרות. מפי ח"כ בצלאל סמוטריץ' מובא: "תעודדו משפחות חד מיניות **תהרסו את החברה**"; מפי ח"כ יצחק פינדרוס מובא: "החלום שלי הוא **לפוצץ את בית המשפט העליון**" (ההדגשות במקור). העמדה הנגדית מובאת במונחים לא בוטים. אכן, אין לכחד כי ניתן היה להציג את העמדות האמורות בניסוחים אחרים, מתונים יותר, ודומה כי לגבי שני הפרסומים שצוטטו לעיל, יש הטיה לכיוון גוש לפיד. עם זאת, במאזן הכולל, ובהינתן שהספק פועל לטובת דרכנו – איני סבור כי יש בשתי דוגמאות אלה כדי להטות את הכף.

היבט אחר של תוכן המודעות הוא זהות המוצגים בהן. מופיעים בהן מועמדות ומועמדים ממפלגות שונות: יאיר לפיד (יש עתיד) ובנימין נתניהו (הליכוד) – שני ראשי ה"גושים"

והמפלגות הגדולות – באותה מודעה, ואיתם איתמר בן גביר (הציונות הדתית ועוצמה יהודית); יצחק פינדרוס (יהדות התורה) וגדעון סער (המחנה הממלכתי); מיקי זוהר (הליכוד) ומירב מיכאלי (העבודה); בצלאל סמוטריץ' (הציונות הדתית ועוצמה יהודית) ויוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו); מירי רגב (הליכוד) וזהבה גלאון (מרצ). אף שיש יתרון מסוים לנציגי הליכוד (3) והציונות הדתית ועוצמה יהודית (2), לא מצאתי העדפה ברורה למפלגות אלו (ואזכיר שבאחת המודעות מופיעים יחד נציגים משתי רשימות אלו). בסך הכול, מדובר בגיוון מועמדים ועמדות. אומנם לא כל הרשימות מיוצגות במודעות. למשל, נציגים מרשימות ש"ס, הבית היהודי, הרשימה הערבית המאוחדת וחד"ש תע"ל אינם מופיעים במודעות. עם זאת, מצאתי שבמקרה זה הגיוון מספיק למטרתו: עידוד הצבעה כללי, בלי התמקדות ברשימה זו או אחרת. למשל, לא נטען שדרכנו הפיצה בעיקר מודעה מסוימת, כלומר העצימה את החשיפה (לחיוב או לשלילה) של הרשימות שמופיעות בה. הדרת רשימות אחרות אינה מכוונת כלפי גוש מסוים. אפשר לשאול מדוע אין מועמדים של רשימות המייצגות את המיעוט הערבי, אולם הליכוד לא טענה דבר בעניין. סיכומו של דבר, גם בהיבט זה, עידוד הצבעה כוללני ושוויוני דיו (על יצירת איזון באמצעות גיוון בהצגת מועמדים ראו תב"כ 26/24 בן מאיר נ' נתניהו, פסקה 10 (2.3.2021)).

לסיכום, גם תוכן המודעות אינו מצביע, לטעמי, על הטיה לטובת מפלגה כלשהי או לרעתה, בעד "גוש" אחד או נגדו. מאחר שזו תוצאת כל התבחינים, המסקנה הכוללת היא שחמש מודעות "תבחרו" של דרכנו אין מטרתן "להשפיע על בוחרים להצביע בעד רשימת מועמדים מסוימת או להימנע מלהצביע בעד רשימת מועמדים מסוימת", ולכן אינן "פעילות בחירות".

24. הליכוד הפנתה לשני עניינים נוספים שלשיטתה נכנסים לגדרי חלופה (4). ראשית, דרכנו קיימה אירוע להשקת "קמפיין עידוד הצבעה ארצי" ופרסמה אותו – קמפיין, שלטענת הליכוד, הוא בגדר תעמולת בחירות. כאמור, דחיתי טענה אחרונה זו. הליכוד לא הביאה ראיה אחרת לכך שבאירוע נשמעו קריאות לטובת צד זה או אחר. הליכוד ציינה שהאירוע נערך ב"גשר ההלכה", וכתבה, בלי תימוכין, שפעילות דרכנו ממוקדת "באזור העירוני שבמרכז המדינה הידוע כאזור שבו אחוז הצבעה גבוה למפלגות גוש לפיד". לעומתה, דרכנו הבהירה שפועלה בעניין "הוא בעיקרו פעילות עידוד הצבעה כללית [ת] וארצית [ת] ברשת האינטרנט" ובגשרים (להבדיל מגשר אחד). באין ראיות אחרות, איני יכול לקבל את טענות הליכוד כאילו הפעילות ממוקדת באזור אחד בארץ. פעילות שעיקרה במרשתת, פעילות שפתוחה לציבור כולו, היא למעשה פעילות כלל-ארצית. היא מכוונת "אל אוכלוסיות רחבות מאוד" ו"אין [בה] הבחנה בין בוחר לבוחר" (עניין דרכנו 23, בפסקה 3. ראו גם עניין דרכנו 24, בפסקה 12; עניין ערוץ 14, בפסקה 24 – שלושת המקורות הללו עסקו בפנייה "לבוחרים בעלי עמדות פוליטיות מסוימות" בחלופה (3), אבל הם יפים גם לשאלה האם לפני מודעות לתעמולה באוכלוסייה מסוימת או בכל הארץ). אירוע פתיחת הקמפיין נערך במקום אחד, אולם הוא ארך זמן קצר

יחסית. עיקר הפעילות היא הפרסום הרציף וארוך הטווח באינטרנט, וזו נערכת, כאמור, בכל הארץ.

25. שנית, הליכוד הפנתה לשלושה פרסומים של דרכנו ולריאיון של המנכ"ל שלה.

א. פרסום ראשון הוא מודעת צד בעמוד הצטרפות לפעילות של דרכנו.

"הבחירות האלה ובניית התשתיות ארוכות הטווח הן עוד צעד במסע לישראל דמוקרטית יותר.
הצטרפו אלינו למסע ונעדכן אתכם.ן על הרעיונות, הפעילות והדרך בה אנחנו צועדים".

לא ברור מה במודעה זו מכוון בעד או נגד רשימה פלונית (או גוש מפלגות פלוני). אין בה מסר כלשהו בעניין ההצבעה בבחירות. הבוחר הסביר לא יראה כאן תכלית דומיננטית להשפיע על אופן מימוש זכות ההצבעה שלו בבחירות. מודעה זו אינה תעמולת בחירות, ולכן אינה נכנסת לגדרי חלופה (4).

ב. פרסום שני הוא מעמוד הפייסבוק של דרכנו. מופיע בו נאום של ראש הממשלה יאיר לפיד, ולפניו: "מה דעתכם על הנאום הראשון של ראש הממשלה לפיד? כתבו לנו בתגובות:". דברי לפיד עשויים לשמש תעמולת בחירות. אבל המסגור שלהם כאן שונה. דרכנו לא הביעה עמדה משל עצמה על הנאום. היא ביקשה מהגולשים – כל הגולשים, תומכי כל הרשימות – לומר את דעתם עליו. הצדדים לא הביאו תגובות לרשומה זו. אבל לא נטען שדרכנו סיננה תגובות לפי תוכנן או מנעה תגובות כלל. בנסיבות אלו לא מצאתי שהפרסום של דרכנו עולה כדי תעמולת בחירות. לכן גם הוא אינו "פעילות בחירות" לפי חלופה (4).

ג. פרסום שלישי עלה לעמוד הפייסבוק של דרכנו ביום תחילת כהונתו של לפיד בראשות הממשלה. לצד תמונתו מופיעה ברכה: "בהצלחה לראש ממשלת המעבר יאיר לפיד. עם הנצח לא מפתח מדרך ארוכה, הדמוקרטיה תנצח את השחיתות". דרכנו טוענת שפרסום זה – כמו פרסום הנאום של לפיד – היה "באופן שוטף ולא כ'תעמולה' כלשהי". אולם הגדרת "תעמולת בחירות" אינה תלויה בכוונת המפרסם. לדעתי, בוחר סביר יראה במודעה זו משום תמיכה בלפיד – מה שעשוי להשפיע על ההצבעה לטובת רשימתו, ודאי שעה שהמודעה התפרסמה ביום שבו נודע שיתקיימו בקרוב בחירות לכנסת. לכאורה, אפשר לראות במודעה זו משום תעמולת בחירות. לצד זאת, אציין שמסר עיקרי נוסף בפרסום הוא לחימה בשחיתות. דרכנו צירפה לתגובתה פרסומים אחרים שלה על מלחמה בשחיתות, ואולי אפשר לראות בפרסום משום חלק מפעילות "שוטפת" בתחום. אולם צירוף המסר לברכה ללפיד לרגל תחילת כהונתו בתפקיד הרם ביותר בפוליטיקה הישראלית, עשוי להביא לזיהוי של לפיד עם לחימה בשחיתות ולהעלות את קרנו בעיני ציבור הבוחרים. לנוחות הקורא, זו המודעה:

ד. נוסף על שלושת הפרסומים האמורים, דרכנו פרסמה בעמוד הפייסבוק שלה קטע מריאיון מצולם של המנכ"ל שלה (אז), יאיר פינק, ובו דיבר על השנה האחרונה, שבה כיהנה הממשלה הנוכחית. לצד הסרטון הופיע כיתוב:

"אף אחד לא הולך מכאן – לא היהודים, לא הערבים, לא הימנים, לא השמאלנים וטוב ונכון למדינת ישראל שנעבוד ביחד. יאיר מדבר באולפן ויינט על הישגי הממשלה בשנה האחרונה ועל הרצון לעבוד ביחד כדי להחזיר דבר שכבר מזמן שכחנו – נורמליות ומתינות".

בסרטון אמר פינק:

"השנה האחרונה של ממשלת לפיד – בנט הייתה ממשלה טובה, הייתה ממשלה נורמלית, החזירו את התקציב למדינת ישראל, הגבירו את הביטחון בדרום, יהודים וערבים הבינו שלמרות שיש פה מחבלים וקיצוניים, שצריך להילחם בהם, רוב הציבור הישראלי הוא מתון ורוצה לעבוד ביחד למען מטרות משותפות. זה יותר חשוב, זה יותר חשוב מכל דבר אחר כי בסוף אף אחד לא הולך מכאן: לא היהודים, לא הערבים, לא הימנים, לא השמאלנים, אף אחד לא הולך מכאן".

פינק שיבח את הממשלה בראשות נפתלי בנט ויאיר לפיד ומנה הישגים שונים שלה. גם זה מסר שהבוחר הסביר יראה בו משום עידוד להצביע, לכל הפחות, למפלגות שהיו חברות בממשלה זו. אולם רוב הדברים עוסקים במסר אחר, מסר כללי של דרכנו, לטענתה: הרצון לעבוד בשיתוף פעולה, גם בין קבוצות פוליטיות שונות ("הימנים" ו"השמאלנים"). זו התכלית הדומיננטית של הדברים, ודומה שהיא גוברת על תכלית התעמולה שלה. יתרה על כך, והיא העיקר בעניין זה. כדי להכנס בגדרו של החוק, נדרש, ראשית, שהפעילות תהיה בגדר "פעילות בחירות", ושנית, שתהיה בשווי של 104,500 ש"ח. אף אם אניח שהפרסום השלישי והסרטון הם מודעת פרסום שנופלת בגדרה של חלופה (4) להגדרה של פעילות בחירות – העותרת לא הוכיחה, ואף לא טענה, כי פרסום עלה על שווי של 104,500 ש"ח. די בכך כדי לדחות את העתירה בראש זה.

עוד בקשר לפרסום השלישי ולסרטון זה. הליכוד הפנתה לפרסומים מסוימים של דרכנו וזו צירפה לתגובתה פרסומים נוספים שלה, שיש בהם מסרים אחרים, גם נגד מפלגות מ"גוש לפיד" ובעד מפלגות ב"גוש נתניהו". גיוון העמדות כלפי השחקנים הפוליטיים והאיזון שהוא יוצר, מציירים תמונה שונה מזו ששני פרסומים בודדים עשויים ליצור. במבט כולל אין לומר שהמסרים של דרכנו הם חד-צדדיים או תומכים בלעדית ברשימה פלונית או בגוש אלמוני, או מתנגדים לרשימה או לגוש. אף בכך יש להוות שיקול לבחינת המימד של "רשימת מועמדים מסוימת".

26. ב-19.10.2022 ביקשה הליכוד לצרף ראיה על כך שיום קודם לכן דרכנו שלחה מסרונים ובהם הצעה להוריד יישומון כדי "להשפיע על הבחירות" ולוודא "שכל החברים והמשפחה ייצאו לקלפי". איני נענה לבקשה זו. לטעמי, הראיה אינה מוכיחה את שהליכוד מבקשת ללמוד ממנה. הליכוד טוענת שמדובר בהפצת תעמולת בחירות "בתפוצה רחבה ביותר". גם אם אראה במסרון "תעמולה באמצעות מודעות פרסום", הרי שלא נטען שמטרתו "להשפיע על בוחרים להצביע בעד רשימת מועמדים מסוימת או להימנע מלהצביע בעד רשימת מועמדים מסוימת". כל שיש במסרון זה הוא קריאה לנמענים לעודד הצבעה של אחרים, בלי הבדל רשימה, גוש, שמאל וימין. גם זו קריאה שוויונית לעידוד הצבעה. הליכוד צירפה גם תמונה מאתר דרכנו, ובה הזמנה לשחק במשחק שבו מנחשים איזה מועמד אמר אמירה מסוימת. מופיעות בה תמונות של מועמדות ומועמדים מרשימות שונות, גם כאלו – מועמדים ורשימות – שאינם מופיעים במודעות "תבחרו". זו הרחבה של הגישה השוויונית לעידוד הצבעה.

חלופה (1): יצירת מאגר מידע

27. החלופה הראשונה בהגדרת "פעילות בחירות" היא "יצירת מאגר מידע ובו פרטים מזהים של בוחרים בבחירות לכנסת לצד מידע בדבר כוונות ההצבעה שלהם בבחירות, לשם ביצוע הפעילויות האמורות בפסקאות (2) עד (4) שלהלן, ושלא לשם מכירתו למפלגה". משהגענו

למסקנה כי לא התקיימו חלופות (2)–(4), אין צורך להעמיק בנוגע לחלופה (1). נוסף על כך, הליכוד לא תמכה בראיות את טענותיה על קיום מאגר מידע שעונה על תנאי חלופה (1) בידי דרכנו. מנגד, דרכנו הצהירה בתגובתה שבמאגר המידע שלה (הרשום כדיון), אין נתונים על כוונות הצבעה, כי לא העבירה את המאגר לשימוש מפלגה או גוף אחר, ושאין בכוונתה לעשות זאת בעתיד. גם בשל כך יש לקבוע שדרכנו אינה נכנסת לגדרי חלופה (1) להגדרת "פעילות בחירות".

לפני סיום

28. כאמור, דרכנו טענה שהליכוד לא עמדה בחובת הפנייה המוקדמת – שאינה אלא החובה לנקוט מיצוי הליכים – לפני הגשת העתירה. אף שהכרעתי בבקשה לגופה, מצאתי להעיר גם על טענת סף זו.

במשפט המנהלי מקובל לדרוש מעותר – להוציא חריגים שאינם מתקיימים כאן – לפנות למשיב לפני הגשת עתירה ולאפשר לו להשיב לבקשות ולטענות נגדו (בג"ץ 6603/22 **בוכבזה נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת**, פסקה 3 (6.10.2022)). חובה זו נועדה לחסוך את הגשת העתירה, ולכלל הפחות למקד את המחלוקת בין הצדדים ולגבש את התשתית שנדרשת להכרעה (בג"ץ 267/21 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר האוצר**, פסקה 3 (24.1.2021); עתירה לדיון נוסף נדחתה: דנג"ץ 912/21 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר האוצר** (21.4.2021); תב"כ 13/24 **לדרמן נ' ותיקי ישראל**, פסקה 3 (25.1.2021) (להלן: **עניין לדרמן**); תב"כ 6/25 **פינק נ' פלוני אלמוני** (8.8.2022) (להלן: **עניין פינק**)). כדי שתגשים את מטרתה, על הפנייה המוקדמת "להציג את הטענות והבקשות שעליהן נסבה העתירה, גם אם אין לצפות לאותה מידה של פירוט או הכנה משפטית באותו שלב" (דפנה ברק-ארז **משפט מינהלי כרך ד: משפט מינהלי דיוני 349** (2017)). ראו בג"ץ 2817/21 **מזרחי נ' ממשלת ישראל** (27.4.2021) (והפניות שם). פנייה כללית אינה מספיקה (בג"ץ 2894/21 **מכבסות מאוחדות – אילת 1994 בע"מ נ' משרד ראש הממשלה** (28.4.2021)).

חובה זו חלה גם בהליכים לפני יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית. היא מעוגנת בסעיף 2(ב)(6) (להוראות הבחירות (דרכי תעמולה) (סדרי הדיון בבקשות ועררים), התשע"ה–2015. היא חלה גם בעתירות מסוג זו שלפניי (עניין **הליכוד**). יושבי ראש ועדת הבחירות המרכזית עמדו על חשיבותה לא פעם (תר"ם 16/20 **קונינסקי נ' אלדר**, פסקאות 38–44 (23.6.2013); תב"כ 24/21 **הליכוד – תנועה לאומית ליברלית נ' כחול לבן – בראשות בני גנץ ויאיר לפיד**, פסקה 11 (21.3.2019); תב"כ 10/23 **עוצמה יהודית – חזית יהודית לאומית נ' רשימת כחול לבן**, פסקה 2 (12.2.2020); תב"כ 14/23 **בן-מאיר נ' הליכוד – תנועה לאומית ליברלית**, פסקה 4 (18.2.2020); עניין **לדרמן**, פסקה 3), ואף אני הלכתי בדרך זו (עניין **פינק**; תב"כ 41/25 **הליכוד תנועה לאומית ליברלית נ' לפיד** (18.10.2022)).

29. בענייננו, על פי העולה מנספחי העתירה, הליכוד אומנם פנתה לדרכנו מראש והתריעה על כך שהאחרונה – לפי הנטען – מקיימת פעילות בחירות מבלי להירשם אצל מבקר המדינה. אולם עיון בפנייה זו מראה שהיא לקונית, ואין בה פירוט מה בדיוק במעשי דרכנו נחשב לפעילות בחירות. בתמצית, הליכוד סיכמה את ההגדרות שבחוק בלי ליישם אותן בנסיבות העניין. דרכנו עמדה על כך בתגובתה לפניית הליכוד. והנה, בעתירה דנן ידעה הליכוד למנות בפירוט רב, 42 עמודים "נטו", פעולות שונות העונות, לטענתה, על כל אחת מהחלופות בהגדרת פעילות בחירות. התנהלות שכזו אינה עולה בקנה אחד עם דרישת הפנייה המוקדמת או מיצוי ההליכים. בעתירתה מנתה הליכוד טענות מפורטות נגד דרכנו והסבירה איך הן משתלבות, לגישה, במערך של הגדרת "פעילות בחירות". דבר מזה לא הופיע בפנייה המוקדמת. למעשה, הליכוד לא עימתה את דרכנו עם הטענות המפורטות שהופיעו בעתירה, אלא נקטה בגישה "את מפירה את הדין, פרטים בהמשך". אזכיר כי במערכת הבחירות הקודמת עתרה הליכוד נגד דרכנו (וגופים נוספים) בלי פנייה מוקדמת, ועתירתה זו נדחתה בשל כך (עניין הליכוד). באותו מקרה, לאחר שהליכוד קיימה את חובתה, השיגה הפנייה המוקדמת את מטרתה – דרכנו התחייבה להסתפק בעידוד הצבעה כללי, ודומה שהליכוד הסתפקה בצמצום זה (עניין דרכנו 24, פסקה 1(ג)).

סיכום וסוף דבר

30. אין לכחד כי בחלק קטן מהטענות שהופנו כלפי דרכנו עולות תהיות אם פעילותה מכוונת במהותה לטובת צד מסוים במפה הפוליטית, אך מרבית הפרסומים נושאים אופי ניטרלי ושוויוני. במבט כולל הגעתי למסקנה כי דרכנו לא ביצעה "פעילות בחירות" במערכת הבחירות הנוכחית, ולכן אינה נחשבת ל"גוף פעיל בבחירות כעת". עם זאת, לא לעולם חוסן. על דרכנו להקפיד לא לחצות את הקו, ולחלופין – להירשם אצל מבקר המדינה. בדומה, על הליכוד להקפיד בהגשת עתירות בעניין, לפנות פנייה מוקדמת כראוי ולהביא ראיות של ממש לטענותיה.

31. העתירה נדחתה. העותרת תישא בהוצאות המשיבה 1 בסך 15,000 ש"ח.

ניתנה היום, ל' בתשרי התשפ"ג (25 באוקטובר 2022).

יצחק עמית

שופט בית המשפט העליון
יושב ראש ועדת הבחירות
המרכזית לכנסת ה-25

